

povest na drugi dan; drugi dan je pa mati preveč utrujena ter odloži povest na tretji dan. Tako gré naprej od dné do dné in to zato, ker mati ni nikdar nameravala otrokom povedati povest, ampak jim je to obetala le zaradi tega, da so bili otroci potem mirni in pridni. Otroci so pa tudi kmalu zapazili, da mati ne mislijo vselej resno in da ne izpolnjujejo tega, kar so obljubili. Posledica temu je, da se tudi otroci tako navadijo in tako delajo.

Otroci se čestokrat pričé neresničnega govorjenja svojih starišev. Stariši dobé n. pr. goste; skazujejo jim toliko prijaznost in ljubezen, kolikor le možno, a komaj pa gosti odidejo, užé slabo govoré o njih — v pričó otrok! Otroci to dobro zapazijo in občudujejo svoje stariše, da drugače govoré, kakor mislijo n. pr.: „Mati“ oglasi se popolnoma nepopačen otrok, „z ženo, ki je bila danes pri nas, bili ste tako zeló prijazni; hvalili ste jo in se ji dobrikali, a dva dni poprej ste toliko slabega pripovedovali o njej!“

Pojdimo še jeden korak naprej. Nekateri stariši prepovedó svojim otrokom v družbi resnico govoriti, ako bi se radi tega komu zameriti utegnili. „Saj ti ni treba vsega povedati, kakor misliš“, poučevala je mati svojega sina, ko ga je poslala v otročjo družbo, „da te ne bodo potem drugi zasmehovali; če te tudi kaj ne dopade, moraš vendar vse hvaliti, drugače bodo mislili, da si neotesan ali neumen“.

Prigodí se tudi, da otroka užé domá poučé, kako naj na razna vprašanja v družbi odgovarja n. pr.: „Če te bodo vprašali, zakaj me toliko časa ni k njim, reci, da sem bolna; saj ni treba, da bi ljudje morali vse vedeti“. In kolikokrat se pa tudi res pripetí, da otrok z odkritosrčnim govorjenjem — z resnico — svoje stariše v neljubo zadrego spravi, ali pa, da takega otroka popačeni otroci radi njegovega resnicoljubja zasmehujejo in zaničujejo. Ali se smemo tedaj čuditi, če postane tak nedolžni otrok na vse zadnje vendar užé „pameten“ (sevéda po mnenji zgoraj opisanih starišev) ter sprevidi, da se z resnico večkrat drugim ljudem zameri?!

Vsi stariši, tudi taki, ki svoje otroke na ravno kar naveden način lagati učé, gotovo ne želé, da bi postali njihovi otroci hudobni; bojé se slišati kaj slabega iz ust svojih otrok in če otrok kaj hudobnega ali nenravnega izusti, prav navlaščé to preslišijo. Poznali smo mater, koje sin učinil je neko nenravno, pregrešno djanje. Otrok je bil pripravljen, da bi bil užé vse po pravici povedal. Ničesar se pa mati ni bolj bala, kakor resničnosti tega dogodka, čeprav je bila skoraj užé prepričana, da je njeni otrok to res storil. „Kaj ne, da ti nisi tega storil?“ — „Gotovo nisi ti kaj takega storil“, nadaljuje vsa razburjena mati, ko je zapazila, da hoče otrok svoj pregrešek obstati; — „ne, tega nisi ti storil, to ni mogoče, povej le resnico, bodi odkritosrčen in reci „ne!“ — Kaj je hotel deček pač drugega reči, kakor „ne“.

(Dalje prih.)

Svitoslav i Danica.

XXVI. 1873. „Bodi Jezus Ti pri meni!“ je prva pesem, katero je zložil Jeran (str. 40) v 6 kiticah; na primer bodi:

1. Slabí človek v življenju	6. Ko zapušal bodem revno
Sam ne morem se vbriniti	To zemljo, solznó dolino,
Divjim strastim v borenju,	Prosim grešnik Te pohlevno,
Tebe Jezus čem prositi,	Jezus, upanje edino,
S svojim varstvom me okléni,	Bodi takrat Ti pri meni,
Bodi vedno Ti pri meni! . .	V milosti se z mano skleni! —

Druga je jako umetna, poslovenjena sekvencija iz Oglejske liturgije, za pepelnico, v petih razdelkih (str. 57); v dokaz bodi prvi:

Ker mesó je vse le trava,
 In za travo pa gnjilava;
 Človek, kaj se košatiš?
 Glej, kaj si, in v kaj se oberneš?
 Cvétek zdaj si, v prah se verneš,
 Z naglico se spremeniš.
 Zemlja si, po zemlji gaziš,
 V zemljo spet se preobraziš,
 Ki iz zemlje se rodiš . . .

Za novo leto. Že Rimljan je klical: „A Jove principium!“ ter je zahteval: Z Bogom naj se začne delo, — Da bo dober ték imelo! — Koliko več kristjan, katoličan, ki pozná, častí in moli le edino pravega Boga! Z Bogom, ki je vse v vsem, bodi začetek, nadaljevanje in konec vsacega dela. „Tecum principium et finis“. To pa naj velja posebno tudi za dela keršanskih vlad in za vso politiko po zborih, društvi in po časnikih. To se nikoli ne more dosti povdarjati današnje dni, ko je za „jelševo inteligencijo moda“: svoje vere sramovati se in jo tajiti . . . Zgodovina uči, da le na keršanski podlagi se narod dá v resnici olikati, in kateri ga hočejo olikovati, oprostovati, morajo biti sami v veri olikani in tako prosti, da bodo zamogli tudi drugi zraven njih duhovno-omikani, dušno prosti, čedni ljudje biti . . . Slovenski narod je kompaktno katolišk, popolnoma vdan svoji sveti Cerkvi; vodniki strančarji, buditelji njegovi, učeniki, časnikarji itd. bili bi popolnoma v anomaliji, naravnost nasproti z narodom, ako bi hotli na drugi podlagi olikovati ga, kakor na verski, na katoliški podlagi . . . Padlo je Jutrovo, padel je Jug nazaj v divjačnost, padla že je v napoldivjačnost Italija v malo letih; dviga pa se Amerika v vedno lepšem cvetu, kakor se od dne do dne razširja po nji sv. vera od severa do juga, od vzhoda do zahoda ter ima katoliška Cerkev, če ne še dostojnih pravic, pa vendar pošteno svobodo. Le na podlagi svete vere je prava olika, je resnična sreča za narode, za vlade in dinastije. Toraj v novem letu in vselej: Vse za vero, dom, cesarja (str. 5)!

„Slovénski Narod“ je l. 1873 kot dnevnik izhajati jel v Ljubljani. Danica ga ogovarja ter pravi: „Od dnevnika za slovenski katoliški narod imamo pravico zahtevati, resno tirjati, da je narodu pravičen, ravnoserčen prijatelj in pomočnik na vse strani, tudi kar se tiče njegove naj večji svetinje: sv. vere ter katoliške Cerkve. Kteri časnik možko to nalogo spolnuje, samo tisti je pravi zastopnik naroda in njegovih potreb. Serčno želimo, da bi „Narod“ ko dnevnik to pot nastopil (str. 5)“. A — žali Bog! vže v 11. listu morala je Danica oporekati Narodu, ter se je potem vseskozi borila ž njim, kakor s „Tagblattem“, dokler je proti koncu leta to nalogo vsaj večinoma prevzel „Slovenec“.

Drugi sestavki so na pr.: Kako strašno se plačujejo potuhnjene krivice, storjene Piju IX. Spreobrnjenje mahomedanca. Turško. Viktor-Emanuelova otožnost (29). Ena za predpust konfesijsloznm pustovalcem. Golgota-Kalvarija (113). Laško tarnanje po kancel-paragrafi in kancel-ukazih (116). Liberaluh je rekel: „Pekla ni, — kdo neki je že tamo bil?“ Rudečkarški sillabus. „Danes meni, jutri tebi“ v Rimu (162). Brata Terdoserčnik in Miloserčnik (163). Amerikanski Nemec o Bizmarkiji. Izdajalci. Preganjanje oo. jezuitov iz Repenj (204). Ketine sv. Petra, molitve za Pija IX., in ubogi liberalci. Serčnost — omahljivost — v življenji — v politiki (229). Protestant protestantom in laži-katoličanom. Odboj zoper „Narod in Tednik“ (238). Od Šaha in Laha do novošegnih gigantov (243). Novokulturni sad. Ali taki bodo narod omikovali, osvobodovali, učili? (zoper Narod str. 263). Tiaka in desetina. Kdo je lenuh in postopač? Vero mi spoštujemo (305)! Zatiranje vere prestole podkopuje. Mi smo tudi katoličani

(340)! — „Le kaj si bil, to kerstni list tvoj vé: — Al kdo pa zdaj si, tega ne pové!“ — Petelinstvo (Narodu in njegovemu podlistkarju str. 356). Česen in čmerika. Za advent. Abecedna vojska zoper Cerkev Kristusovo. Sveti večer in Božič (402). Iz katoliško-politiškega shoda — naznanila pogostoma. Pruski jozefinizem (411) itd.

Kakó madžarsko brati? Nekoliko nauka o tem je dal Jeran že v Novicah l. 1849 str. 154; a tudi v Danici je ponovil ga l. 1873 na str. 205 takole: „Izreka madžarskih beséd. Madžarske imena se sedanji čas tako pogosto nahajajo po časnikih, da je vsakemu le malo izobraženemu res potreba vediti, kako se izgovarjajo nekatere posamezne ali sestavne čerke v njih pisavi. Brati madžarske besede po sami pisavi je smešno; ne manj nevkretno je, ako časnikar madžarsko besedo po domače — pa napačno piše. Bistvo madžarske čerkovske izreke je to-le: Cz je naš c; cs naš č; dš = dž; s = š; sz = s; zs = ž; ly = lj; ny = nj; ty = tj (mehko, jezik pritiskaje na nebo, ne na zobe); gy ni ne dj, ne dž, in ne gj, ampak nekako v sredi med temi (izreci dj tako, da se s sredo jezika dotakneš néba, ne pa s koncem jezika zób). Ta poslednji glas je naj težji za tuje in se da naučiti le na posluh in z vajo. Profesor Bányi je bil grozno hud, če je besedo „Magyar“ kdo izrekel „Mažar“ in je marsikteremu dijaku sam priravnaval usta, kako jih naj nastavi, da bode to besedo izrekel. Glasnice z naglasiko se zatezajo v eni sapi saj tako, kakor da bi dvé enaki stali zaporedoma, če ne še bolj; samo da se é izreka skor za naš é in ne kakor hervaški é. Glasnice brez naglaske se izgovarjajo silo naglo in menj z odprtimi usti, z navdarki pa jasno in z odprtimi usti. Beri na pr. Andrásy = Andráši (Andrejevič); madarasz = madarás (tičar); macska = mačka; Pécs = Péc (Pečuh); Szakolcza = Sakolca (Skalica); Szent-György = Sent-Djördj; Mihály = Mihálj; Simónyi = Šimónji; nagy = nadj (en sam zlog, velik); császárság = čaasaaršaag (cesarstvo); Bécs = Bééc (Dunaj); Orosz biradolom = Oros biradolom (naglo v eni sapi, ruska država)“.

„Magyari imajo veliko slovénских besedi, postavim: bab bob, barazda brazda, gerlicze gerlica, galamb golob (columba), gerézd grozd, gereblye grablje, gereben grebén, szereda sréda, csöterték četertik, péntek petik itd. — Poleg tega, de so magyarske besede pa zlo öökaste, gerčaste, ali drugači prešérne, je pa tudi resnica, de ima ta jezik marsiktere prednosti, katerih bi se noben omikan jezik ne sramoval. Pa je že dosti tiga: Ezekbe nem avatom több magamat (se ne mešam več v to). Istennek ajánlom az úrat (Bog vas obvari) itd. (Novic. 1849 str. 154)“.

Na strani 285 pripoveduje Danica, da se je o duhovnih vajah po kratkem pomenkovanju sklenilo, da vera in narodnost dobite svoj primeren organ zoper gerde psovke in nesramne laži novega neslovenskega umazanega liberalizma mladih Slovencev. Na str. 296 ima vabilo na novi časnik z besedami: „Morebiti še nikdar Slovenci niso tolikanj čutili, kako živo jim je potreben katolišk političen list, po starem priljubljenem geslu za „vero, dom, cesarja“, kolikor čutimo sedanji čas, kadar nam pretijo od ene strani nemški vstavovérce, od ene pa domači slovenski liberalci itd.“ In na str. 336 kaže, da Slovenec, političen list za slovenski narod, je jel izhajati ter je vsestransko prav pošten časnik, ličen v obliki in jedernat v obsegu. Spisal je v prvem tečaju Svitoslav tudi sestavek: Liberalizem — hinavstvo (št. 3). Vikši škof Ledohovski in bizmarkijanstvo (št. 6). Kakó brezverstvo (Slov. Nar.) samo sebe šiba (št. 16) itd.

„Cerkveni časnik ima dandanašnji toliko naznanovati, pojasnovati, učiti, priporočevati, svetovati, odsvetovati, hvaliti, grajati itd. itd., da ne more brez njega biti, komur je le kolikaj malo mar za katoliško Cerkev, za katoliški in nekatoliški svet, za Pija IX in za njegovo deržino po vesoljnem svetu, pa za našo slovensko-katoliško domovino itd.,

pravi vrednik (str. 200), in v vabilu k naročevanju za l. 1874 (str. 408) na pr.: „Prizadevali si bomo Danico tako koristno, času in narodu primérno vravnavati, da bo vsak primoran jo brati, ko bi je tudi ne hotel . . . Skerbimo in delajmo za preljubo katoliško domovino, da ostane katoliška; zakaj volkovi vanjo silijo; neko satansko želo jih žene Kristusovo setev in žetev spodkopavati v naši deželi! Ne dajmo, ne dopustimo tega! Nas sedanje rojake zadene odgovornost, ako se bode ljulika zatrosila med pšenico in se zatare setev Gospodova“.

XXVII. 1874. To leto je zložil največ Jeran: Venec vošil o Ternovski 25letnici (str. 299—317). On je imel govor v cerkvi, za katerim so čestitali v duhovski hiši svojemu g. Očetu najprej mali dečki (str. 300), za njimi male deklice, potem mladenči in dekleta (308—9), in naposled možje in gospodje. O tej priliki pela se je naslednja pesem (316—317):

<p>1. Vsa fara Ternovska
„Te Deum“ zapoj!
Vesél god obhaja
Pastir dušni tvoj:
Že dvajset pet lét je, so prišli med nas,
Je Bog jih ohranil, zapojmo na glas!</p>	<p>2. Ovčice so pasli
Vse leta zvestó,
Je Bog blagodaril
Njih delo močnó:
To cerkev spričuje, nevesta berhká,
Odznotraj, odzunaj, prelepa je vsa!</p>
<p>3. In kdo bo povedal
Vse djanja lepé,
Kdo uke popisal,
Ki nam jih delé?
Za nas le so čuli — bod' noč ali dan,
Vsak migljlej življenja bil nam je dar'van.</p>	<p>4. Hvalímo Boga vsi
Za milost najprej,
Očetu vošimo
Pa blag jubilej:
Ohrani in vari dobrotni jih Bog!
Tako naj glasi se po fari okrog.</p>

Rad je povedal Svitoslav katero za novo leto. Tako na pr.: „Bil je mož, ki ga je bilo samo poštenje, pa je take vedrilne in kratkočasne droblj, da so se vsi smejali, če tudi so se mnogi skrivaj za ušesa praskali. Imé mu je bilo „Abraham a sankta Klara“. Ta poštenjak je tudi pisal nekaj o lisjakih in je rekel: neumnežev je silno veliko, njih poglavar pa je satan sam, ki je „oče lažnikov“. Ta mož je menda previdil, koliko laži se je vezalo že takrat v manjši, veči in velike bukve in prekucelje, in se jih še bo; kajti primero je vzél od bukvovezov, ko je zoper lažnjivce pisal. Laži so mnogotere, je rekel; ene so vezane v dvanajsterki, druge v osmerki, nekteri v čveterki; druge pa celó v vélike platnice (in folio) in te so silo pošastne . . . Zraven takih smešnih je pa Abraham a sankta Klara vedil povedati tudi prav reznih in tehtnih. Pravil je p. blizo tako-le: Laž ima svoj vir v raju, tam je satan pod kačjo kožo skoval dvé kosmati laži. Perva je bila v besedi: „Nequaquam etc.“, kar bi se v novo-omikani slovenšini skoraj reklo: „Baš ne bosta smerti umerla“, — druga: „Eritis sicut dii“, ali v liberalnem jeziku: „bosta kakor božiča, lučnjaka, omikanca, svobodna“. — Naj bi oni mož živel dandanes, najberže bi na greben djál tudi Napoleona III, njegovega učenca Bizmarka, in še marsikoga, ki želí tudi bog, ali napolbog biti . . . Nauk tedaj iz tega je to: Slovenci, varite se lažnikov v novem letu! To bodi naša perva skerb. V lanskem letu ste jim precej šli na limance, kar že do zdaj spoznavate. Varite se pa ne le samo veliko-platničarskih lažnikov s širokimi okraji in pokvečeno štulo mavtarskega klobuka, ampak tudi v osmerki ali dvanajstérki vezanih, kakor pravi Abraham a sankta Klara, to je tistih, ki se večkrat po deželi klatijo in priprosto mislečega Slovenca zdaj v ti, zdaj v drugi reči ganejo, prekanijo, kakor jud, ki je une dni po Loškem in Poljanskem platno prodajal, ali pa potepuhi, ki z zakladi slepijo, ljudi deró. Možje, ktere obro poznate, kteri z vami živé, molijo, z vami delajo in terpé — oni so vredni vašega

zaupanja; če vidite, da so zvesti Bogú, je gotovo, da tudi vas ne bodo nalàgali in ne goljufali. Kdor pa je brezveren, mu ne verjemite nič, ko bi imel tudi angelske perutnice. Zakaj satan se vé tudi v angela luči spremeniti, da nalaže in zapelje neprevidnega (str. 4)".

Jezusovo Serce prostomišljakom spotikljej! Iskrice sv. Ignacija Lojolana ali Ignacijanske, slovenil sproti po bukvah „Scintillae Ignatianae“ a. 1718. — Laži-liberalnim katoličanom v premislek in osramotenje. Kakošne rane je zapustilo preteklo leto? Pij IX drugi Job (19). Kam pelje brezverstvo? Sv. Oče Pij IX, sedanje nadloge in Jezusovo najsvetejše Serce. Dve pomenljivi besedi sv. Očeta Pija IX. Delavstvo in laži-liberalizem. Pošteno kakor v Tagblattu! Koliko bodo opravili preganjavci naše sv. Cerkve? Nočem (Sultan v Carigradu), da bi se v moji državi moglo govoriti o preganjanji (188). Čmerikar (238). Po čem so liberalne laži (o liberalni Slovenski Pratici)! Od kod izvira omika (347)? Časten venec, ki ga je spletel nasprotnik (380). Guizotov testament in novi brezverci: „Kar umnih um ne vé, ne izmodruje, — To prosto otročje serčice spolnuje (396)“. Kako nova era gospodini (405)? itd. —

Kakor je pisatelj teh vrstic branil Svitoslav v Danici l. 1873 zastran govora v kat. pol. besednici o sv. Cirilu in Metodu nasproti „Slov. Narodu“, tako ga je v Danici l. 1874 str. 70 zarad govora: „O časnikarstvu, zlasti liberalnem“ (cf. str. 108: Pričevanje resnici) in v Slovencu II. št. 100 v sestavku: „Staroslovenščina pa prof. Marn“. — To leto so prišle drugič na svitlo: *Svete pesmi*. Tretje in četrte bukvice skupaj. Nabrala J. Volčič in L. Jeran. V Ljubljani 1874. Zal. Gerber.

„Kdor se danes naroči, — Se mu jutri treba ní“ — vabi za drugo polovico k naročevanju (str. 200), in za leto 1875 pravi na pr.: „Komur je le kolikaj malo mar za katoliško življenje in za to, kar se v cerkvenem oziru zlasti na Slovenskem, pa tudi sicer po svetu godí, dandanašnji brez cerkvenega časnika nikakor ne more biti. Zgodnja Danica v tem oziru po zmožnosti dela, zato se smemo terdno zanašati — ne le da se bode ohranila, temveč se čedalje bolj razširjala med našim narodom. Pripravljenih in osnovanih imamo že precej lepih in prav koristnih tvarin za prihodnje leto itd. (416.)“

Iz šole za šolo.

Stavki za uporabo v šoli.

(Iz Vodnikovih pesem.)

Slovén'c! tvoja zemlja je zdrava,
In pridnim nje léža najprava.
Polje, vinograd, gora, morjé,
Ruda, kupčija tebe redé.

Za uk si prebrisane gláve,
Pa čedne in trdne postave,
Išče te sreča, um ti je dan,
Našel jo boš, ak' né si zaspan.

Glej, stvárnica vse ti ponúdi,
Iz rok ji prejemat' ne mudi!
Lenega čaka strgan rokáv,
Pal'ca beraška, prazen bokál.

zaupanja; če vidite, da so zvesti Bogú, je gotovo, da tudi vas ne bodo nalàgali in ne goljufali. Kdor pa je brezveren, mu ne verjemite nič, ko bi imel tudi angelske perutnice. Zakaj satan se vé tudi v angela luči spremeniti, da nalaže in zapelje neprevidnega (str. 4)".

Jezusovo Serce prostomišljakom spotikljej! Iskrice sv. Ignacija Lojolana ali Ignacijanske, slovenil sproti po bukvah „Scintillae Ignatianae“ a. 1718. — Laži-liberalnim katoličanom v premislek in osramotenje. Kakošne rane je zapustilo preteklo leto? Pij IX drugi Job (19). Kam pelje brezverstvo? Sv. Oče Pij IX, sedanje nadloge in Jezusovo najsvetejše Serce. Dve pomenljivi besedi sv. Očeta Pija IX. Delavstvo in laži-liberalizem. Pošteno kakor v Tagblattu! Koliko bodo opravili preganjavci naše sv. Cerkve? Nočem (Sultan v Carigradu), da bi se v moji državi moglo govoriti o preganjanji (188). Čmerikar (238). Po čem so liberalne laži (o liberalni Slovenski Pratici)! Od kod izvira omika (347)? Časten venec, ki ga je spletel nasprotnik (380). Guizotov testament in novi brezverci: „Kar umnih um ne vé, ne izmodruje, — To prosto otročje serčice spolnuje (396)“. Kako nova era gospodini (405)? itd. —

Kakor je pisatelj teh vrstic branil Svitoslav v Danici l. 1873 zastran govora v kat. pol. besednici o sv. Cirilu in Metodu nasproti „Slov. Narodu“, tako ga je v Danici l. 1874 str. 70 zarad govora: „O časnikarstvu, zlasti liberalnem“ (cf. str. 108: Pričevanje resnici) in v Slovencu II. št. 100 v sestavku: „Staroslovenščina pa prof. Marn“. — To leto so prišle drugič na svitlo: *Svete pesmi*. Tretje in četrte bukvice skupaj. Nabrala J. Volčič in L. Jeran. V Ljubljani 1874. Zal. Gerber.

„Kdor se danes naroči, — Se mu jutri treba ní“ — vabi za drugo polovico k naročevanju (str. 200), in za leto 1875 pravi na pr.: „Komur je le kolikaj malo mar za katoliško življenje in za to, kar se v cerkvenem oziru zlasti na Slovenskem, pa tudi sicer po svetu godí, dandanašnji brez cerkvenega časnika nikakor ne more biti. Zgodnja Danica v tem oziru po zmožnosti dela, zato se smemo terdno zanašati — ne le da se bode ohranila, temveč se čedalje bolj razširjala med našim narodom. Pripravljenih in osnovanih imamo že precej lepih in prav koristnih tvarin za prihodnje leto itd. (416.)“

Iz šole za šolo.

Stavki za uporabo v šoli.

(Iz Vodnikovih pesem.)

Slovén'c! tvoja zemlja je zdrava,
In pridnim nje léža najprava.
Polje, vinograd, gora, morjé,
Ruda, kupčija tebe redé.

Za uk si prebrisane gláve,
Pa čedne in trdne postave,
Išče te sreča, um ti je dan,
Našel jo boš, ak' né si zaspan.

Glej, stvárnica vse ti ponúdi,
Iz rok ji prejemat' ne mudi!
Lenega čaka strgan rokáv,
Pal'ca beraška, prazen bokál.

Bolj bode pridna po zimi predica,
 Dalj' bo razljala pod palcem petica.
 Jablane, hruške in druge cepé
 Cépi v mladosti za stare zobé!
 Lepoto da zemlji toplo let',
 Nedolžnost mladen'čem pravi cvet.
 Terice pogačo. potvico jedó,
 Lanovi Slovencem rumence nesó.

Uganke.

Sládek mož ves rumen
 Grének v kož', plašč zelèn.

(Oreh.)

Na post'li preležím,
 Nikdar pa ne zaspím.

(Blazina.)

Bolj bode rájalo, deb'lej' prihájalo.
 (Prejno vreteno.)

Tica sem, pa po meni nihče ne strélja,
 Sládka sem, cukra pa iz-me ne dela.

(Bečéla.)

Sládsko 'zgovórna stájica,
 Pa v nji so bela jágnjeta,

(Usta pa zobje.)

Vse odprto, vse prebito,
 Lačno-predrto, zmirom pa sito.

(Sito.)

Me pozná ne pozná,
 Tih' me imá; rad bi me, pa me ne,
 Rad me ne dá.

(Denarja skopír.)

Volič v hlev' stojí,
 Róge pa ven molí.

(Meč v nožnah.)

Gréla na lice živa sem koža,
 Grejem na roke starega móža.

(Kožu.)

Nič ne pomaga, ako ne dá ga.

(Denar.)

Glavo 'ma, nòge 'ma, nima pa répa,
 Zviye se, zbode te, kadar je képa.

(Jež.)

Eden za drugim tečeta,
 Nikdar se vjetí nêčeta.

(Dan pa noč.)

Záplata záplato nešteta pokriva,
 Nosi jih kožica, ni zanke, ne šiva.

(Tičje perje.)

Domožnanstvo kranjske vojvodine.

Spisal **Iv. Lapajne.**

(Dalje.)

Stari vek.

Predzgodovinska dôba.

Stavbe na koleh.

Uzé v starodavnih časih, ko je bila kranjska dežela še puščava, živel je na prostoru, kjer je dandanes Ljubljansko barje, národ, čegar ime nam sicer ni znano, o čemer pa vemo načine njegovega življenja. Na Ljubljanskem močvirji so izkopali razna orodja in

Bolj bode pridna po zimi predica,
 Dalj' bo razljala pod palcem petica.
 Jablane, hruške in druge cepé
 Cépi v mladosti za stare zobé!
 Lepoto da zemlji toplo let',
 Nedolžnost mladen'čem pravi cvet.
 Terice pogačo. potvico jedó,
 Lanovi Slovencem rumence nesó.

Uganke.

Sládek mož ves rumen
 Grének v koz', plašč zelén.

(Oreh.)

Na post'li preležím,
 Nikdar pa ne zaspím.

(Blazina.)

Bolj bode rájalo, deb'lej' prihájalo.
 (Prejno vreteno.)

Tica sem, pa po meni nihče ne strélja,
 Sládka sem, cukra pa iz-me ne dela.

(Bečéla.)

Sládko 'zgovórna stájica,
 Pa v nji so bela jágnjeta,

(Usta pa zobje.)

Vse odprto, vse prebito,
 Lačno-predrto, zmirom pa sito.

(Sito.)

Me pozná ne pozná,
 Tih' me imá; rad bi me, pa me ne,
 Rad me ne dá.

(Denarja skopír.)

Volič v hlev' stojí,
 Róge pa ven molí.

(Meč v nožnah.)

Gréla na lice živa sem koža,
 Grejem na roke starega móža.

(Kožu.)

Nič ne pomaga, ako ne dá ga.

(Denar.)

Glavo 'ma, nòge 'ma, nima pa répa,
 Zviže se, zbode te, kadar je képa.

(Jež.)

Eden za drugim tečeta,
 Nikdar se vjetí nêčeta.

(Dan pa noč.)

Záplata záplato nešteta pokriva,
 Nosi jih kožica, ni zanke, ne šiva.

(Tičje perje.)

Domožnanstvo kranjske vojvodine.

Spisal **Iv. Lapajne.**

(Dalje.)

Stari vek.

Predzgodovinska dôba.

Stavbe na koleh.

Uzé v starodavnih časih, ko je bila kranjska dežela še puščava, živel je na prostoru, kjer je dandanes Ljubljansko barje, národ, čegar ime nam sicer ni znano, o čemer pa vemo načine njegovega življenja. Na Ljubljanskem močvirji so izkopali razna orodja in

orožja in druge stare ostanke, ki nam pričajo, da je tukaj živelo veliko stoletij pred Kristom ljudstvo, ki se je pečalo z lovom in ribarenjem. Stalo pa je takrat na zdanjem barji jezero. Ljudstvo je imelo na koleh svoje stavbe in svoja bivališča. Na njih je bilo vsaj zavarovano pred divjimi zverinami, pred medvedi in volkovi, pred losi in velikan-skimi jeleni, pred turi in divjimi merjasci, ki so se takrat po gostih šumah klatili. Orožje in orodje delali so si ti prvotni stanovalci iz kosti in trdega kamena; pripravljali so si celó glinaste posode. Oblačili so se v živalske kože, lovili ribe v priprostem čolnu, ki so si ga iz enega samega debela izdolbili, in namesto kruha so jedli jedro nekega oreha, ki je rastel v vodi.

Pripovedka o Emoni.

Stari Heleni ali Grki so imeli veliko junakov. Med temi je bil tudi kraljevi sin Jazon. V družbi z drugimi junaki, imenovanimi Argonavti (Argo se je imenovala Jazonova ladja) pridejo najprvo v deželo Kolhido ob Črnem morji, od tod se peljejo po Istru (Donavi), pridejo v Savo in iz Save po Ljubljani, do mesta, kjer ustanovijo Emono, današnjo Ljubljano. Do Navporta (Vrhnika) so še priluli z ladijo, ali od tukaj do Jadranskega morja so jo na valjarjih prevalili in se od tod zopet domov vrnili.

Ta pripovedka o Argonavtih nam priča edino le to, da so bile kupčijske zveze z zahodom in vzhodom užé v starodavni preteklosti, da so torej užé takrat plule kupčijske ladije po naših rekah.

Iliri in Kelti.

Herodot imenuje Ilire kot prvi národ, ki je imel svoje sedeže od Jadranskega morja do Donave l. 484.—424. pr. Kr. Razdeljeni so bili Iliri, národ soroden starim Slovanom, na več rodov, n. pr. Istri, Liburni, Japodi. Slednji rod si je ustanovil celó mesta v naši deželi, n. pr. Metullum (hiše so bile sicer lesene, a z zidovjem obdane, na tem mestu je danes vas Metule pri Ložu) in Terpo (na hribu pri Ložu nad Starim Trgom).

Med te ilirske rodove so se l. 388. pr. Kr. vrinili Kelti, katerim so rekli Rimljani Galci, Slovani pa morebiti Vlahi (Lahi). Bila so pa razna keltska plemena na Kranjskem. Tavriščani so ustanovili Emono in Navport, Karni Trgeste (Trst), Latobiki pa so bivali med Savo in Krko, kjer jim je bil Nevidunum pri Krškem središče.

Kelti so bili močan národ, ki je ljubil vojsko in lov. Rimljani so opisali Kelte kot ljudi lepe postave, bele kože in živih oči, „iz katerih je blisk in ogenj švigal“. To kaže, da so se jih bali. Niso pa bili divjaki, kateri se brez stalnih bivališč sim ter tje klatijo in živé le ob lovu in ribarenji ali ob ropu. Da so bili užé stari Kelti precej omikani, o tem nam priča tudi to, da so pisali z nekakošnimi črkami, katere lahko na njihovem denarji opazujemo. Izdelovali so užé stari Kelti izvrstno železo in dobro bukovo ali surovo sukno. Mrličé so stari Kelti sežigali, njih pepel spravljali v posebne vrče ter pokopavali v visoko nakopičena grobišča. Taka starodavna grobišča nahajajo se sim ter tje po naši deželi, n. pr. pri Vačah, v Bohinji, pri Cerknici, pod Nanosom (Sv. Mihael), pri Šmarjeti na Dolenjskem i. t. d. Ostanke starih Keltov ali Vlahov v Evropi se pa nikjer več ne nahajajo, razen Ircev, planinskih Škotov in Valesov na Veliko-Britanskem.

Slovenci.

Ali Slovenov še ni bilo na Kranjskem v predrimski in rimski dóbi? Morebiti, dokazano ni. Nekateri učenjaki, med temi Slovenec Davorin Trstenjak, so dokazovali, da so bili Tavriški in Karni Slovani, Iliri pa Slovanom sorodni národ; a drugi zgodovinarji

pa niso tega mnčnja! Gotovo je le to, da so bili Iliri, Kelti in Sloveni bratske panoge velikega indo-evropejskega debla, in da so vsi istočasno v Evropo došli, da pa so se Sloveni kot zgodovinski narod kasneje objavili, nego Grki v stari Greciji, Rimljani v Italiji in Kelti v srednji Evropi.

Rimljani.

Z Iliri, ki so jim bili nadležni morski roparji, prišli so bili Rimljani užé zgodaj v dotiko. Užé l. 221. pr. Kr. ustanovili so si bili Rimljani Oglej (Aquilejo), od koder so strahovali národe na severu, namreč Karne, Istre in Japode, katere so si kmalu podvrgli (128). Prvi Rimljan, ki je stopil na kranjska tla (pri Hrušici), je bil konzul Aemilij Scaurus, katerega so tú bivaj.či Tavisiki gostoljubno vzprejeli. Največji Rimljan, Julij Cesar, združil je za vse čase svoje ime z našo deželo. Julijske Alpe so po njem imenovane; on je začel čudovito trdne rimske ceste po naših krajih graditi. Naše Alpe je obiskal Julij Cesar l. 57. pr. Kr., „da bi se seznanil s kraji in ljudstvi“, in v naših je spisal svojo knjigo „v latinskem jeziku“.

Po Cesarjevem umoru so se hoteli alpski národi osvoboditi rimskega gospodstva. Ali naslednik Cesarjev, Oktavian, jih je kmalu prisilil k pokorščini. Sam je peljal svoje legije zoper Karne in Japode, katerim je koj razrušil več mest, med temi tudi Terpo. Le Metullum, ki je imelo 3000 čvrstih vojakov, branilo se je tako hrabro, da je bil Oktavijan pri naskoku dvakrat ranjen. Branilci so s svojimi raje v ognji umrli, kakor bi se bili sovražniku udali. Mesto je le kot pogorišče prišlo Rimljanom v roke. 33. l. pr. Kr. je bila sicer vsa Ilirija užé rimska, a vender se je dvakrat še vnel boj po planinskih deželah (15. in 9. l. pr. Kr.) zoper Rimljane. Še le v tem letu, ko je cesar Avgust umrl, bile so vse planinske dežele do Donave podvržene rimski oblasti. Začénjalo se je mirneje življenje. Namesto rimskih vojakov prišli so v deželo rimski naselniki. Prvo naselbino Emono, naselil je užé cesar Avgust l. 34. pr. Kr. Kjer je dandanes „Mirje“ (nemška zemlja), stala je rimska Emona, rimski šotor, ki je bil čez 500 metrov dolg in čez 400 metrov širok. K mestnemu obsegu Emone prišteval se je tudi Navport in nekoliko gorenje Savske doline ter okolica Ižanska, kjer je stalo tudi rimsko selišče brez znanega imena.

Razen Emone je omeniti Nevioudunuma (Drnovo pri Krškem). V tem mestu so dobili stanovalci, ki so bili keltsko-ilirskega (ali slovanskega) rodu, meščanske pravice od cesarja Vespazijana. Pri Trebnjem je bil Prätorium Latobicorium povzdignjen v rimski municipij pod cesarjem Trojanom, ki je bil kakor Vespazijan slovanskega pokolenja. Tudi Nauport je bil važen za kupčijo in obrt med Italijo in severnimi deželami. Ti posamezni kraji in vsa dežela so o tem času dobre in slabe dneve delili z rimsko državo. V Emoni in njeni okolici se je torej užé za Rimljanov marsikaj pripetilo, kar nas zanima. V 14. letu po Kr. (smrt cesarja Avgusta) zbrane so bile v tej okolici do Vrhnike, kjer so delale mostove in ceste, 3 legije rimskih vojakov (blizu 18.000 mož), ki so se bile uprle. Izpremembe prestola, trdo življenje, 25letna vojaška služba, slaba plača — to so bili vzroki vstaje. Cesarjev sin Druz sam je bil poslan, uporneže krotiti, a ti so se v njega zagnali, in le z velikim trudom je bil otet. Naravna prikazen, lunin mrk (26. sept.) jim je pa vzbudila strah in kes. Zgodnja zima, deževje, viharji so bili rimskemu prostaku znamenja o nebeškem maščevanju; legija za legijo je obljubila novo pokorščino. Ali kmalu so bili rimski vojaki, legijo za legijo, v oddaljene rimske provincije poklicani. Emona je pod dolgim rimskim gospodstvom zvesta ostala. Dobrim cesarjem (Luciju Veru, Marku Aurelu, Septimu Severu, Konstantinu Velikemu) je stavila spomenike, državnim vsiljencem se je upirala. Emonci so mesto zapalili in ga zapustili, ko se jej je približal divji Maksim (235), kakor jim je senat veleval.

Konstantinu Velikemu, prvemu krščanskemu cesarju in pospešitelju rimske države, postavila je Emona spominske stebre, katere je podrli njegov nasprotnik Licinij. V nastali vojski je zmagal Konstantin s pomočjo krščanskega Boga. Emona je imela v svojem zidovju cesarja Valentinijana I. (364). Zadnje veselje je imela rimska Emona l. 388., ko je Teodozij srečno premagal nasprotnega cesarja Maksima. Vsi stanovi, plemstvo, patriciji, svêtniki, krščanski škofi in paganski duhovniki — vsi so svečano pričakovali pri zeleno ovenčanih vratih cesarja, ki se je navdušeno pozdravljan pomikal po mestnih ulicah, ki so bile s preprogami prevlečene. Ko se je pod pritiskom divjih národov rimska država rušila, ko je prihod hunskega viharja (452) tudi Emona čutila, utihnilo je v zgodovini njeno ime, kakor tudi drugih mest; kajti tudi Emono je morala v dóbi národskega preseljevanja silno trpeti po požarih, vojski, ropu in različnem pustošenju.

Ohranili so se še nekateri sledí, ki pričajo, kako imenitna je bila Emona v starem veku, zlasti v dóbi rimskih cesarjev. Cvetela je trgovina. O tem pričajo napisi, posvečeni Neptunu, Aequorni, bogu Savu. Ohranila so se imena dekurijonov, mestnih svêtovalcev, med katerimi je bil vojak Titijan, ki se je kot stotnik povzdignil pod cesarjem Trajanom do adjutanta v cesarski telesni straži. Njemu je postavila Emona spomenik. O veliki kulturi v stari Emoni pričajo sledí amfiteatra, lepih kopeli, dragih mozaikov, tempeljnov, vodovodov (rimski studenec). V dóbi rimskih cesarjev je bil v Ljubljani zdravnik Peticij, in tudi užé šola, v kateri se je izučil Emonec Simplicij, ki je občeval v Rimu s sv. Avguštinom in postal vsled svoje govornosti, znanosti in bistroumnosti v malih letih mestni vikar v Rimu. Da se je tudi umetnost gojila v Emoni, o tem ni dvoma. Vender se je vsled ropanja v dóbi národskega preseljevanja le malo umetnostnih ostankov ohranilo, n. pr. nekaj kinča bronastega in zlatega, odlomki svečnika, kip, ki je menda predstavljal panonskega namestnika. Grobov se je veliko našlo ob dunajski in tržaški cesti ter na levem bregu Ljubljance. Ker so se našla poleg pepela tudi trupla, priča to, da je Emona stala še tudi v krščanski dóbi.

Razen v Emoni je bilo tudi v Neviodunumu (Drnovo pri Krškem) še precej blagostanja, kajti njegovi ostanki nam pričajo o marsikateri pripravnosti (kopeli in drugo).

Naša domača dežela je bila pač deležna velikega kulturnega življenja, ki je bilo v obširni rimski državi, razprostirajoči se od Atlantskega oceana na zahodu do Evfrata na vzhodu, in od Rene in Donave na severji do Nilovih slapov na jugu; v državi, ki je merila čez 60.000 kvadratnih mirijametrov ter brojila blizu 90 milijonov ljudi. Rimljani so naše kraje razdeljevali na pokrajine in okraje. Kranjska še ni bila takrat skupna dežela. Gorenjsko je pripadalo k Noriku, ki je segal s svojimi Kelti do Donave; Dolenjsko z Emono vred je pripadalo k Panoniji, Notranjsko k Benečiji in Istri. Pod Hadrijanom (117—138) je bila italska meja pomaknena čez Emono do gore Atrans (Trojane); torej je postala Emono italsko mesto.

V zemljepisnem obziru nam Rimljani imenujejo Savo (Savus), Krko (Corcoras), Kolpo (Colapis), Hubeljčica pri Ajdovščini (Frigidus), Cerkníško jezero (Iacus lugens, tudi Iugea palus). Nekatera gorovja imajo še dandanes ista imena, n. pr. Julijske Alpe (Alpes Juliae), Karnske Alpe (A. Carnicae), Kras (mons Carusadius), Snežnik (mons Albis), le Triglav se je imenoval mons Tullus.

Uprava je bila do Konstantina vojaško-meščanska; legati in prekuratorji so jo imeli v rokah v naših deželah. Za zgornjo Panonijo je bil vladni sedež v Ptuji (Petovio). Nekateri okraje so pustili Rimljani, da so se tako vladali, kakor poprej, n. pr. Latobiki s svojim središčem v Neviodunumu pri Krškem.

(Dalje prih.)

Književnost.

Knjižnica Družbe sv. Cirila in Metoda. Na svetlo daje in zalaga družba. III. zvezek. **Valentin Vodnik**, prvi slovenski pesnik. Slovenski mladini spisal Peter Bohinjec, kapelan. V Ljubljani. Tisek J. Blaznikovih naslednikov 1889. — To je najnovejša knjižica za našo ljubo mladino. Dobili smo jo uprav te slavnostne dni o pravem času. Pred nami se namreč užé dviga v beli Ljubljani ob starem poslopji naše gimnazije prekrasni Vodnikov spomenik. Ta lepa knjižica nam kaže predrago sliko tega Vodnikovega kipa v lepem odtisku ter v prav čedni, vzvišeni besedi pripoveduje o Vodnikovemu žitju in bitju, o Vodniku dijaku, kaplanu, učitelju, mrliču, pesniku, pisatelju, slovničarju, zgodovinarju, starinarju in nabiralcu národnega blagá, o človeku in značaju in koncem slavljenju njegaj ljudstva. V predgovoru g. pisatelj ljubi mladini tako-le v srce govori: „Mladi bralec! Kmalu bodeš stopal v ljubljansko gimnazijo mimo veličastnega spomenika. Zvedano ga ogleduješ. Kdo je pač ta bronasti kip? — Mrtvo srce bi imel, da se tako ne poprašáš.

Evo ti ga! Ta knjižica ti podaja živi kip v roke. Utegnil si brati kaj takega že drugod. Saj je že dovolj napisanega, temu podobnega. Ali posebej zá-te je spisana ta knjižica. Tvoja prijateljica družba sv. Cirila in Metoda, stiska ti v roko ta Vodnikov životopis prav te dneve, ko se v beli Ljubljani odkriva slavljenju prelepi spomenik. — Vzemi to knjižico in jo prebiraj!“ Tako tudi mi to prelepo knjižico naši ljubi slovenski mladini in tudi odraslim domoljubom živo priporočamo: Kupite to zlato knjižico in jo prebirajte! Stane 15 kr., 100 izvodov vkup pa 12 glđ.

Opómnja. Po naredbi vis. c. kr. ministerstva za uk in bogočastje z dné 29. aprila 1879. l., št. 27 (Verordnungsblatt des Ministeriums für Cultus und Unterricht 1879, Nr. 27, pag. 81) je dovoljeno, da se razdeljujejo o posebnih prilikah, n. pr. pri podelitvi odpustnih spričeval, o patrijotičnih godovih ali pri drugih šolskih svečanostih učencem primerne knjige.

I. in II. zvezek „Knjižnice družbe sv. Cirila in Metoda“ so visoka šolska oblastva priporočala kot posebno primerna šolski mladini.

„**Svoji k svojim**“, veseloigra v cnem dejanji, katero je spisal g. dr. J. Vošnjak za Vodnikovo slavnost, izšla je v tisku in prodaja se po vseh knjigarnah po 30 kr. izvod. Ker je igra pisana v pravem národnem duhu in tudi dovršena v obliki, bode gotovo našla mnogo čitateljev. Posebno še nanjo opozarjamo one čitalnice, katere tudi dramatiko gojé, ker igra ne zahteva nobenih posebnih dekoracij in se lahko igra tudi brez Vodnikove apoteoze, katera je dodana bila le za Vodnikovo slavnost.

Dopisi.

Iz Gorice. Izpiti zrelosti na c. kr. izobraževališči za učiteljice v Gorici vsrili so se ustno pod predsedništvom c. kr. deželnega šolskega nadzornika A. viteza Klodića od 24.—29. junija. Slovenskih gojenk, bodočih učiteljic, bilo je 19. Izmed teh dobilo je odliko osem; gotovo lepo število! Odlikovane so gospdč.: Ciotti Marija iz Kastva, za slovenske, nemške in italijanske šole. Za nemške in slovenske šole gospdč.: Dolinšek Apolonija iz Kamenika na Kranjskem, Doljak Kristina iz Solkana, Klodić-Sabladoska iz Kobarida, Rot Antonija iz Ljubljane, Susan Josipina iz Trsta, Šorli Mar. iz Trsta, in za slovenske, hrvatske in nemške šole Osana Ana iz Trsta. Dobro napravile so skušnjo za slovenske šole gospdč.: Bizajl Bibijana iz Cirknega, Cej Marija s Trnovega, Jurman Emilija iz Ljubljane, Lozej Ivana iz Rojana, Piano Kristina iz Komna. Za slovenske in nemške šole gospdč.: Komelj Gabrijela iz Trsta, Kovačić Terezija iz Brežic, Vilfan Marija iz Št. Martina pri Kranji. — Ostale tri gojenke dobile so preizkušnjo iz jednega predmeta čez dva meseca. Vrlim, mladim učiteljicam čestitamo ter voščimo mnogo sreče v bodočem poklicu!

Iz italijanskega oddelka oglasilo se je k izkušnji zrelosti 12 gojenk; tri dobile so odliko in to so gospdč.: Covacig Marija iz Trsta, za italijanske šole; Michelli Emilija iz Trsta in Pichl Danijela iz Pulja pa za nemške in italijanske šole. Osem napravilo je dobro izkušnjo in to so gospdč.: Ballich, Defiori, De Re, Hadolin, Laurencich, Pan, Pincherle in Szirp. Jedna dobila je preizkušnjo. Mimo vseh teh maturirali ste dve zunanji in gospodičini: Branchi in Oberdorfer iz Trsta. To v nekako kratko naznanilo, ker se tudi letos né obelodani šolsko poročilo. Šolsko leto končá se 15. julija.

Iz Kočevja. Tukajšnja učiteljska konferencija bode v 31. dan julija t. l. v Sodražici po tem-le vzporedu: 1. Začnè se zborovanje ob 9. uri dopoldne v šoli. 2. Imenuje se predsednikov namestnik in volita se dva zapisnikarja. 3. Opazke c. kr. šolskega nadzor-

Po «Ed.»

nika o nadzorovanih šolah. 4. Poročilo knjižničnega odbora o okrajni knjižnici za šolsko l. 1888/89. 5. Volitev knjižničnega odbora za šolsko leto 1889/90. 6. Volitev stalnega odbora. 7. Sestavi se odbor, kateri bo o svojem času poročal o izvrševanju učnih črtežev s 25. sept. 1886. l. 8. Poroča se (po slovenski in nemški): «Kako se namenu primerno rabijo knjižnice za učence». Poročniki so določeni. 9. Posamezni nasveti, katere je pa najkasneje do 27. julija t. l. pisмено oglasiti pri stalnem odboru.

S Krškega. «Pedagogičsko društvo». Za tekoče društveno leto so nadalje vplačali letnino gg.: Kantè Matè, voditelj v Sezani; Mrcina Ivan, učitelj c. kr. vadišnice v Gorici; Levec Fran., c. kr. profesor in okrajni šolski nadzornik v Ljubljani; Škorjanec Rok, nadučitelj v Makolah; Wavkmüller Albin, učitelj v Makolah; Vrunkar Radoslav, učitelj v Monsbergu; Mesiček Josip, nadučitelj v Globokem; okrajna učiteljska knjižnica v Kameniku; okrajna učiteljska knjižnica v Krškem (del ustavnine je 20 gld.) Za lansko leto: Kantè Matè, voditelj v Sezani. Za 1. leto: Kantè Matè, voditelj v Sezani.

Književno naznanilo «Pedagogičskega društva» v Krškem. V kratkem izide «III. Pedagogičski letnik» z bogato in zanimljivo vsebino, kakor: Izkustveno dušoslovje, — Odlomki iz J. A. Komenskega Didaktike, — V šolski delarni, — Spomini na Dunaj — itd. — P. n. slovensko učiteljstvo se s tem uljudno vabi, da v polnem številu pristopi k temu jedinemu slovenskemu literarnemu učiteljskemu društvu, oziroma, da si naroči knjigo. Isto tako se uljudno vabi drugo razumništvo slovensko, da nas krepko podpira s svojim pristopom, ali z naročbo. Društvenina iznaša 1 gld. Dobiti bo še tudi posebne oddtise «Dušeslovja». Pri tej priliki uljudno prosimo tudi one ude, ki še niso vplačali društvenine za tekoče ali za preteklo leto, da to nemudoma blagovolé storiti.

Odbor.

Iz Postojine. Vabilo k glavni skupščini učiteljskega društva za Postojinski šolski okraj, ki bo v 2. dan avgusta ob 10. uri dopoldne na Razdrtem z nastopnim dnevnim redom: 1. Verifikovanje zapisnika zadnjega zborovanja. 2. «Didaktofon» v praktičnej skušnji, — iz prijaznosti predava izumitelj «didaktofona» g. Al. Luznik, učitelj Škrbinski na Primorskem. 3. «Kmetijstvo v ljudski šoli» — poroča g. Mežan, učitelj na Slapu. 4. Poročilo tajnikovo, blagajnikovo in pevovodje. 5. Pregled letnega računa in volitev pregledovalcev. 6. Poročilo odseka o knjigah, spadajočih v pedagogično in kmetijsko stroko, ki so izšle v tekočem društvenem letu. 7. Vpisovanje novih društvenikov. 8. Pobiranje društvenine za bodoče društveno leto. 9. Volitev društvenega vodstva. 10. Volitev delegatov za bodoče glavno zborovanje «Zaveze slovenskih učiteljskih društev». 11. Volitev odseka za ocenjevanje na novo izišlih knjig. 12. Razni nasveti.

Iz Logateca. Šolsko leto se bo v tem okraji sklenilo v 27. dan julija t. l. — V 30. dan t. m. bomo v Cerknici ob 9. uri dopoldne imeli uradno učiteljsko konferencijo in sicer po tem-le vzporedi: 1. Določi se predsednikov namestnik in volita se dva zapisnikarja. 2. Opazke c. kr. okrajnega šolskega nadzornika Vilibalda Zupančiča o nadzorovanih šolah. 3. G. učitelj Jakob Žebre poroča: «Kako naj se v ljudski šoli spisje poučuje, da se v tem predmetu pravi smoter doseže». 4. G. nadučitelj Jakob Božič poroča: «Kakšno občeenje naj bode mej učitelji na dvo- in večrazrednih ljudskih šolah, da bode koristilo učiteljem in šoli». 5. Poročilo knjižničnega odbora. 6. Volitev knjižničnega odbora za l. 1889/90. 7. Volitev stalnega odbora. 8. Posamezni nasveti.

Iz Ljubljane. Šolsko leto se je zaključilo v 18. dan t. m. na višji realki, učiteljski in na vseh mestnih in zasebnih ljudskih šolah. Gimnazija je pa končala šolsko leto z zahvalno sv. mašo užé v 10. dan t. m. Naj počitnice dobro teknejo učencem in učiteljem!

— Uradna učiteljska konferencija za mesto Ljubljansko je bila v 11. dan t. m. Več o tej konferenciji povedalo bomo v prihodnjem listu.

— Izpiti zrelosti na tukajšnjih c. kr. učiteljskih so se začénjali v 1. dan julija t. l. Pri teh izpiti so bile te-le gospodičine kandidatnje: Bučar Terezija, Burian Viljeldmina, Cidrich Marija, Clarici Rozalija, Divjak Angela, Fortuna Jozefa, Furlan Irma, Götzl Pavla, Huth Berta, Jamšek Marijana, Lesković Olga, Mlakar Marija, Moos Ana, Moos Marija, Petrovič Ana, Pettauer Pavla, Poglič Ida, Praprotnik Ana, Sajovic Marija, Schuller Kristina, Sieberer Izabela, Sittig Elvira, Strecker Marija, Suppan Nikolina, Suva Pavla, Šigon Marija, Tavčar Viktorija in Thienel Albina; dalje še zasebnici: Gutnik Franciška in Tavčar Marija. Potem naslednji g. g. kandidatje: Albreht Luka, Armie Josip, Cerar Ivan, Falk Aleksander, Gorjup Pavel, Horvat Rudolf, Kambič Peter, Kohlbezen Albert, Megušar Rihard, Novak Josip, Plhak Hugo, Sadar Vendelin, Schechel Alojzi, Sič Albert,

Stritar Josip, Vohinec Edvard, Volc Emil, Wider Karol, Zupan Ivan, Pretnar Henrik in Korbar Avgust. Izpiti so se izšli tako-le: 2 kandidatinji ste napravili izpit z odliko, 3 so bile za dva meseca zadržane (v zgodovini in geografiji); vse druge dobile so spričalo zrelosti. — Iz mej kandidatov so bili tudi 3 za dva meseca zadržani (tudi v zgodovini in geografiji).

— Dozdanji okrajni komisar v Kranji, gospod Josip Rihar je pridani v službo oddelku za bogocastje in uk c. kr. deželni vladi v Ljubljani.

Razpisi učiteljskih služeb.

Br. 354

K. š. sv. U ovom političkom kotaru imaju se popuniti sljedeća učiteljska mjesta:

1. Dve mjesta učitelja III. vrsti (ravnatelja) i mjesta podučiteljice na dvorazrednoj pučkoj školi u S. Mateju s hrvatskim učećnim jezikom.
2. Tri mjesta učitelja III. vrsti (ravnatelja) na mješovitih razrednicah u Munah, Herpeljah i Tatrah, prvo s hrvatskim, zadnja dva sa slovenskim učećnim jezikom.
3. Mjesto učiteljice II. vrsti na dvorazrednici u Podgradu sa slovenskim učećnim jezikom i mjesto učiteljice III. vrsti na dvorazrednici u Klani s hrvatskim učećnim jezikom.
4. Dve mjesta podučitelja na četvorazrednici u Kastru i mjesto podučitelja na trirazrednoj pučkoj školi u Rukavcu s hrvatskim učećnim jezikom.
5. Provizorično mjesto učitelja III. vrsti na dvorazrednici u Voloskom s taljanskim učećnim jezikom a njemačkim i hrvatskim kao predmet.

Natječatelji za mjesta u Herpeljah, Tatrah i Podgradu valja, da su usposobljeni k poučavanju katoličkoga vjeronauka.

Plaće i užiti skopćani s timi službami izvidni su u pokrajinskih zakonih s 3. novembra 1874. l. zem. zak. list br. 30 odnosno s 14. decembra 1888. l. zem. kak. list br. 15. Molitelji neka svoje obložene molbenice eventualno službenim putem do četirijah tjednah ovamo ulože.

Od c. kr. kotarskoga školskoga vieća Volosko dne 1. julija 1889. l.

Št. 669

okr. š. sv. V Kočevskem šolskem okraji bodo se stalno, ali začasno umestile naslednje učiteljske službe:

1. Na enorazredni ljudski školi v Dragi (Suchen) mesto učitelja-voditelja s 450 gld. letne plače, s 30 gld. opravilne doklade in s prostim stanovanjem.
2. Na enorazredni ljudski školi v Velikih Poljanah (Grosspölland) mesto učitelja-voditelja s 400 gld. letne plače, s 30 gld. opravilne doklade in s prostim stanovanjem.
3. Na enorazredni ljudski školi v Banjaloki mesto učitelja-voditelja s 450 gld. letne plače, s 30 gld. opravilne doklade in s prostim stanovanjem.
4. Na enorazredni ljudski školi v Ovčjaku (Schäfflein) mesto učitelja-voditelja s 400 gld. letne plače, s 30 gld. opravilne doklade in s prostim stanovanjem.
5. Na trirazredni ljudski školi v Dobrem Polji (Gutenfeld) drugo učiteljsko mesto s 450 gld. letne plače.
6. Na dvorazredni ljudski školi v Koprivniku (Nesselthal) drugo učiteljsko mesto s 400 gld. letne plače in z začasnim stanovanjem.

Dobro podprte prošnje naj se postavnim potom vlagajo do 31. julija t. l. pri tukajšnjem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevji v 29. dan junija 1889. l.

Št. 720

okr. š. sv. Na dvorazredni ljudski školi v Veliki Dolini se bodete z začetkom šolskega leta 1889/90 namestili sledeči službi: 1. Nadučiteljska služba s letno plačo 500 gld., s postavno opravilno doklado in s prostim stanovanjem v šolskem poslopji. 2. Druga učiteljska služba s letno plačo 400 gld. in s prostim stanovanjem (vender gledé zadnjega pridrževaje si morda tudi odpoved.) Prosilci za ti službi naj svoje pravilno podprte prošnje v teku jednega meseca po predpisanem uradnem potu oziroma neposrednje vlagajo pri podpisnem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem dne 8. julija 1889. l.

Št. 498, 499, 500, 521

okr. šolski svet V Logatskem šolskem okraji bodo se stalno, ali začasno umestile naslednje učiteljske službe:

1. Izpraznjeno je učiteljsko mesto na dvorazrednici na Blokah, sè sistemizovano plačo.
2. Na trirazrednici v Gorenjem Logatcu je izpraznjeno tretje učiteljsko mesto, s 400 gld. letne plače.
3. Tretje učiteljsko mesto na trirazrednici v Žireh sè sistemizovano plačo se bode podelilo stalno, ali pa začasno.
4. Na trirazrednici v Dolenjem Logatcu se razpisuje natečaj za novo službo tretjega učitelja s 400 gld. letne plače.

Prosilci za te službe naj svoje dobro podprte prošnje do 24. julija t. l. vlagajo pri podpisnem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu dne 27. junija 1889. l.